

Opiskelijoille ohjauskokemusta Kirjasto 65 -hankkeessa

19.6.2023

Yksitoista SeAMKin Kirjasto- ja tietopalvelualan toisen vuoden opiskelijaa osallistui lukuvuoden 2022-2023 aikana Seinäjoen kaupunginkirjaston Kirjasto 65 – Kohtaamisia kotona ja kirjastossa -hankkeeseen. Osallistuminen toteutettiin osana opetussuunnitelman mukaista ohjaustaitojen opintojaksoa.

Kirjasto 65 -hanke käynnistyi Seinäjoen kaupunginkirjastossa syksyllä 2022 ja se jatkuu vuoden 2023 loppuun. Erikoiskirjastovirkailija Jaana Savela on toiminut hankkeen projektipäällikkönä. Hankkeen tavoitteena on ollut kannustaa lukevaan elämäntapaan kaikissa elämänvaiheissa (Länsikallio & Savela, 2022). Erityisesti on tavoiteltu sitä, että se säilyisi ikääntyvillä. Sen vuoksi on haluttu tehdä heille näkyväksi kirjaston e-aineistoja ja opastaa niiden käyttöön. Verkossa olevien aineistojen löytäminen ja käytön osaaminen lisäävät mahdollisuuksia monipuoliseen lukemiseen. Se edistää ikääntyneiden kulttuurihyvinvointia ja ehkäisee digitaalista syrjäytymistä.

Ohjaustilanteet valmistautumisesta toteutukseen

Hankkeen pääasiallista toimintaa ovat olleet pilottiryhmään valittujen iäkkäiden asiakkaiden ohjaustilanteet, jotka toteutettiin kunkin asiakkaan kotona. Ohjaajina toimivat SeAMKín kirjasto- ja tietopalvelualan opiskelijat. Kirjasto 65 -hanke järjesti opiskelijoille monipuolisen perehdytyksen hankkeen ohjaustoimintaan. Etelä-Pohjanmaan muistiyhdistyksen muistineuvoja Päivi Jussila valmensi iäkkäiden kohtaamiseen, projektipäällikkö Jaana Savela kertoi hankkeesta ja kirjastovirkailija Heli Hernesniemi perehdytti kirjaston e-

aineistoihin. Lisäksi digineuvoja Janne Kuusisaari kertoi kokemuksistaan ikääntyvien digineuvojana.

Sen jälkeen opiskelijat aloittivat pareittain ohjaustuokiot pilottiryhmäläisten kodeissa. Jokaisen pilottiryhmään suostuneen luona vierailtiin kaksi kertaa. Opastajat toivat mukanaan Hublet-tabletin, jota opastuksessa käytettiin välineenä. Kertojen välissä asiakas sai rauhassa tutustua aineistoihin lainassa olevalla tabletilla ja toisella ohjauskerralla syvennettiin ensimmäisen oppeja.

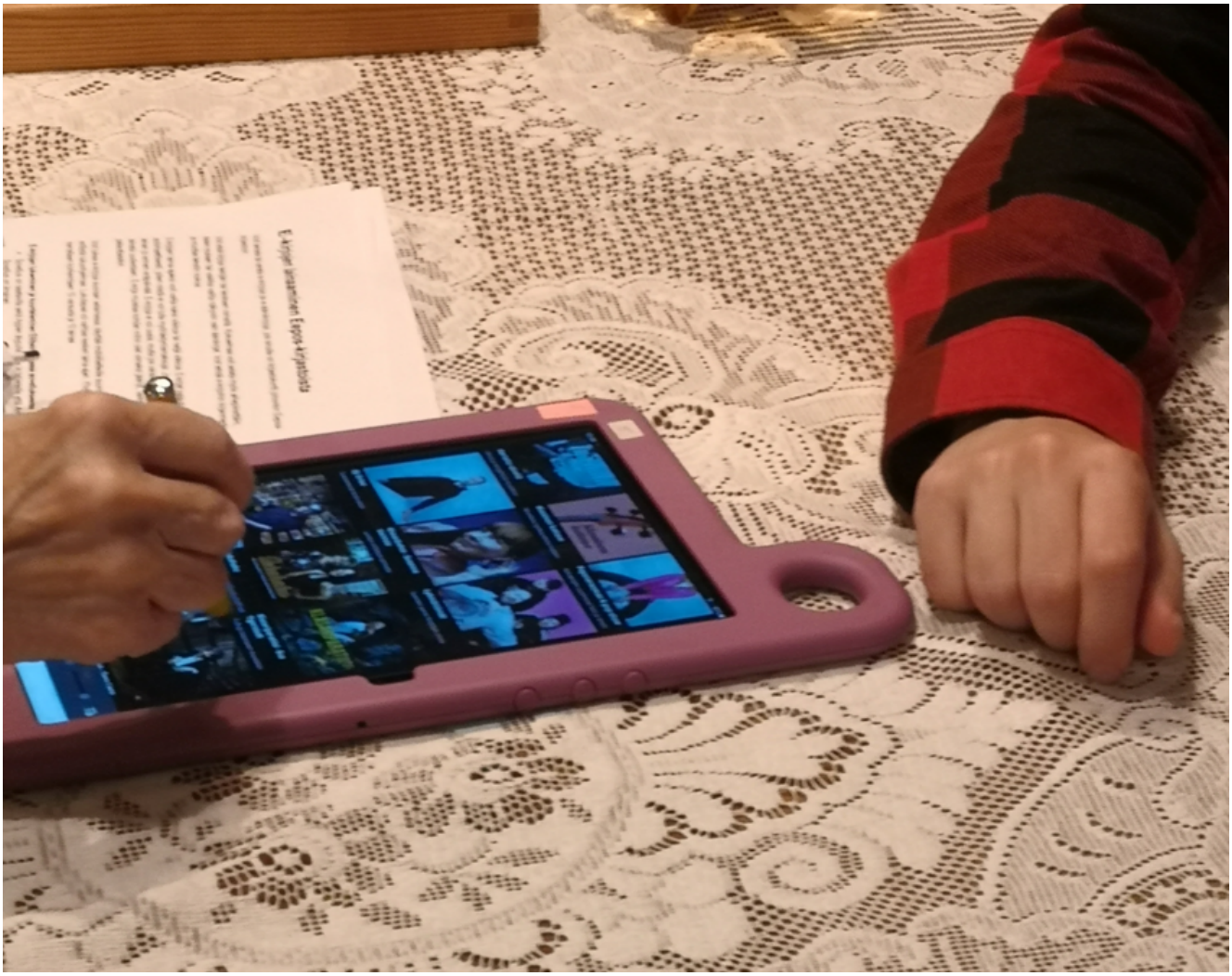
Kuva 1. Ohjaustilanne asiakkaan kotona (Kuva: Jaana Savela).

Hubletit tutuksi

Kirjasto hankki pilotoitavaa toimintaa varten kuusi Hublet-tablettia, joissa on mobiiliyhteys. Hubletit ovat suomalaisen teknologiayrityksen kehittämiä lainauskäyttöön sopivia tabletteja, jotka telakassa ollessaan latautuvat ja pyyhkiytyvät datasta (Hublet, i.a.-a) Hublettien etuna on se, että niihin voidaan etäohjauksella räätälöidä vain tietyt sisällöt, joiden käyttöön pilottiryhmän asiakkaat opastettiin. Räätälöityjen Hublettien idea on, että sisältöjen määrä pysyy kohtuullisena, jolloin niiden käyttöön on helpompi totutella. Hublettien lainaaminen asiakkaille on mahdollista, kun sen käyttöön tehdään käyttöoikeussitoumus. Jaana Savelan (2023b) mukaan samoin toimitaan kouluissa, joissa oppilaat saavat kaupungin hankkiman tabletin käyttöönsä.

Hubletteihin räätälöidyt sisällöt ovat kirjaston e-aineistoja kuten Kirjastokino, Ellibsin e-kirjat, e-

äänikirjavalikoima, e-lehdet kirjaston valikoimasta sekä musiikkikirjasto ja suoratoistopalvelu Naxos. Lisäksi niistä löytyy ajanvietettä (esim. Yle Areena), virikeaineistoja (esim. Vahvike ja Muistipuisto), verkkokokoussovelluksia ja liikuntasivustoja. Ikääntyneiden digikulttuuripalvelun Lämpiön kautta avautuu lukuisia mahdollisuuksia ja Saavutettavuuskirjasto Celian verkkopalvelut lisäävät lukemisen yhdenvertaisuutta.

Kuva 2. Hubletin käytön kokeilua (Kuva: Joonas Väljä).

Kokemusten reflektointia

SeAMKin opiskelijat myös haastattelivat ohjattavia kummankin käyntikerran yhteydessä. Ensin kartoitettiin lähtötilannetta ja digitaitoja ennen ohjaustilanteita ja toisessa haastattelussa kartoitettiin käyttökokemuksia Hublettiin räätälöidyistä aineistoista. Pilottiryhmäläisiltä kerättiin myös sisältöjä koskevia kehitysideoita.

Projektipäällikkö Jaana Savelan (2023b) kokemukset yhteistyöstä opiskelijoiden kanssa olivat positiivisia. Hän totesi, että oli ilo huomata, miten hienosti kohtaamiset opiskelijoiden ja ikääntyvien kesken sujuivat. Jaana oli opiskelijoiden käytettävissä tukihenkilönä koko yhteistyön ajan.

Opiskelijat saivat ohjauskokemusta aidoissa tilanteissa ja heiltä karisivat ennakkoluulot ohjaamista kohtaan ja stereotyyppiset oletukset kohderyhmästä. Yksi mukana olleista opiskelijoista reflektoi kokemusta näin:

”Kokemus opetti itselleni ainakin sen, että on tärkeä olla oma itsensä ikäihmisiä kohdattaessa. Kuuntelemisen merkitys korostui myös. Lisäksi ohjaustilanteessa huomasi konkreettisesti sen, kuinka digisanaston sijasta kannattaa käyttää kaikille ymmärrettäviä ilmaisuja digilaitteita käsiteltäessä.”

Myös pilottiryhmäläisiltä saadut palautteet olivat myönteisiä. Jaana Savelan (2023b) mukaan he kokivat kohtaamiset merkityksellisiksi, eivätkä vierastaneet nuoria ohjaajia. Usein vertaisohjaajuus nähdään hyvänä ja kynnystä madaltavana vaihtoehtona, mutta Kirjasto 65 -hankkeen kokemukset eri-ikäisten yhteistyöstä ja ohjaussuhteesta osoittautuivat toimiviksi. Pilottiryhmäläiset kokivat (Savela, 2023a), että ohjaustuokiot toivat heidän elämäänsä iloa sekä tasa-arvon ja osallisuuden tunnetta.

Kokemusten jakamista

Ohjaustilanteiden toteuttamisen lopuksi järjestettiin yhteinen kokoontuminen Seinäjoen pääkirjaston Jaaksi-salissa. Jaana Savelan (2023b) mukaan jälleennäkeminen oli välitöntä ja jutustelu oman ohjattavan kanssa jatkui siitä, mihin se oli varsinaisissa ohjustilanteissa jäänyt. Tilaisuudessa pilottiryhmäläiset ja opiskelijat pääsivät yhdessä reflektoimaan kokemuksiaan. Samalla hankkeen projektipäällikkö sai ehdotuksia siitä, kuinka toimintaa voisi jatkossa kehittää. Ikääntyvien henkilökohtaista digiopastusta on tarkoitus jatkaa Seinäjoen kaupunginkirjaston palveluna. Myös yhteistyö SeAMKin kirjasto- ja tietopalvelualan opiskelijoiden kanssa jatkuu.

Kirjasto 65-hankkeessa tehtyä kirjaston ja SeAMKin yhteistyötä esiteltiin myös hankkeen päätösseminaarissa, johon osallistui sekä kirjastoalan että sosiaalialan ammattilaisia. Kerroin yhteistyön tärkeästä merkityksestä opettajan kannalta ja sain mukaani opiskelija Hannele Hietalan, joka toi esiin opiskelijan näkökulman hankeyhteistyöstä.

SeAMKin opiskelijoiden osallistuminen hankkeeseen kiinnosti Hublettia. Savelan (2023b) mukaan yritys on toimittanut kirjastoille Hubletteja jo useita vuosia, mutta kirjaston tiloissa ja sisäisessä verkossa käytettäväksi. Laitteiden lainaus kotikäyttöön oli heillekin uutta. Hublet halusi tuottaa hankkeen kokemuksista markkinointivideoita, joihin toivottiin muutamaa opiskelijaa. Opiskelijat Hannele Hietala ja Matti Orrenmaa lähtivät mukaan videoiden tekemiseen. Videot toteutettiin sekä suomeksi että englanniksi, koska niitä käytetään jatkossa Hublettien ulkomaan markkinoinnissa. Hankkeen kokemuksista tuotetut videot ovat katsottavissa verkossa ja linkit niihin löytyvät artikkelin lähdeluettelosta (Hublet i.a.-b), (Hublet i.a.-c).

Sari Mäkinen-Laitila
Lehtori, opinto-ohjaaja
Kirjasto- ja tietopalvelualan tutkinto-ohjelma
SeAMK

Lähteet

Hublet. (i.a.-a). Hublet tablet. https://gethublet.com/fi/hublet-tablet-fi/

Hublet. (i.a.-b). Seinäjoen kaupunginkirjasto käyttää Hublet kotilainausprojektissa senioreille – haastattelu. https://www.youtube.com/watch?v=vEjJANMc6uY

Hublet. (i.a.-c). Seinäjoen kaupunginkirjasto käyttää Hublet Tabletteja kotilainausprojektissa senioreille https://www.youtube.com/watch?v=Unr-4wAuUbA

Länsikallio, K. & Savela, J. 7.9.2022. Seinäjoen pääkirjasto sai avustusta ikääntyneiden lukutaitotyöhön. Seinäjoen kaupunki. https://www.seinajoki.fi/seinajoen-paakirjasto-sai-avustusta-ikaantyneiden-lukutaitotyohon/

Savela, J. (3.3.2023a). Kirjastojen tärkeä rooli sosiaalisen ja digitaalisen osallisuuden tarjoajina linkittyneessä yhteiskunnassa. https://gethublet.com/fi/kirjastojen-tarkea-rooli-sosiaalisen-ja-digitaalisen-osallisuuden-tarjoajina-linkittyneessa-yhteiskunnassa/

Savela, J. (Erikoiskirjastovirkailija, Seinäjoen kaupunginkirjasto). (5.5.2023b). SeAMKin opiskelijoiden osallistuminen Kirjasto 65 -hankkeeseen. [asiantuntijahaastattelu].